

IM.STEFANA
**FUNDACJA
BATOREGO**

Badanie kart do głosowania w wyborach do sejmików z 2014 r.

Podsumowanie. Pierwsze wnioski i rekomendacje

dr Adam Gendźwiłł, Uniwersytet Warszawski

Co przebadaliśmy?

- **Losowa, reprezentatywna próba 100 obwodów**
przygotowana przez dr hab. Jacka Hamana (Instytut Socjologii UW)
- **Zbadaliśmy ponad 52.000 kart w wyborach do sejmików**
ponad 590.000 stron do przejrzania
- **Zakodowaliśmy ponad 8.900 głosów nieważnych**
(badane przyczyny nieważności głosu i treść nieważnych głosów)
- **Do dalszych badań zabezpieczyliśmy próbę losową 1000 obwodów**
(700 Polska + 300 tylko Mazowsze)

Co przebadaliśmy?

- Sprawdzaliśmy ważność wszystkich przekazanych głosów
- Weryfikowaliśmy liczby głosów ważnych oddane na listy
- Baza danych głosów nieważnych liczy **ponad 8900** rekordów:
 - GŁOSY NIEWAŻNE
 - GŁOSY WAŻNE, UZNANE PRZEZ KOMISJE ZA NIEWAŻNE
 - GŁOSY NIEWAŻNE, UZNANE PRZEZ KOMISJE ZA WAŻNE
- Dokumentację uzupełnia **kilkaset** zdjęć
- Przy projekcie pracowało łącznie **ponad 40** badaczy
(w wylosowanych komisjach w noc wyborczą pracowało ponad 800 członków OKW)

Co przebadaliśmy?

- Spośród 100 wylosowanych obwodów:
 - 91 obwodów – dokumentacja kompletna
 - 4 obwody z niekompletnymi materiałami, w 2 z nich możliwe było przebadanie głosów uznanych za nieważne
 - 5 obwodów z protestami wyborczymi – materiały nie zostały przekazane
- Wielkość próby **wystarczająca** do precyzyjnego szacowania wielkości interesujących nas zjawisk w skali całej Polski:
 - Odsetki różnych przyczyn nieważności głosów
 - Ogólna skala błędów i niedokładności w pracach OKW
- Są pytania badawcze które wymagałyby zwiększenia skali badań

Jak wyglądało badanie kart?

Etapy badania

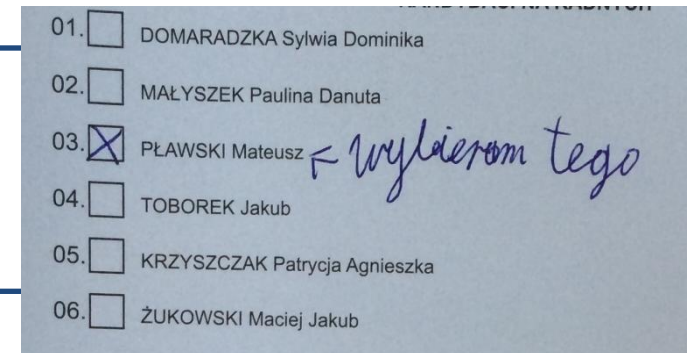
1

- Opis stanu przekazanych materiałów

2

- Badanie kart wyborczych (głosy ważne i nieważne)

3

- Formowanie jednostek archiwalnych

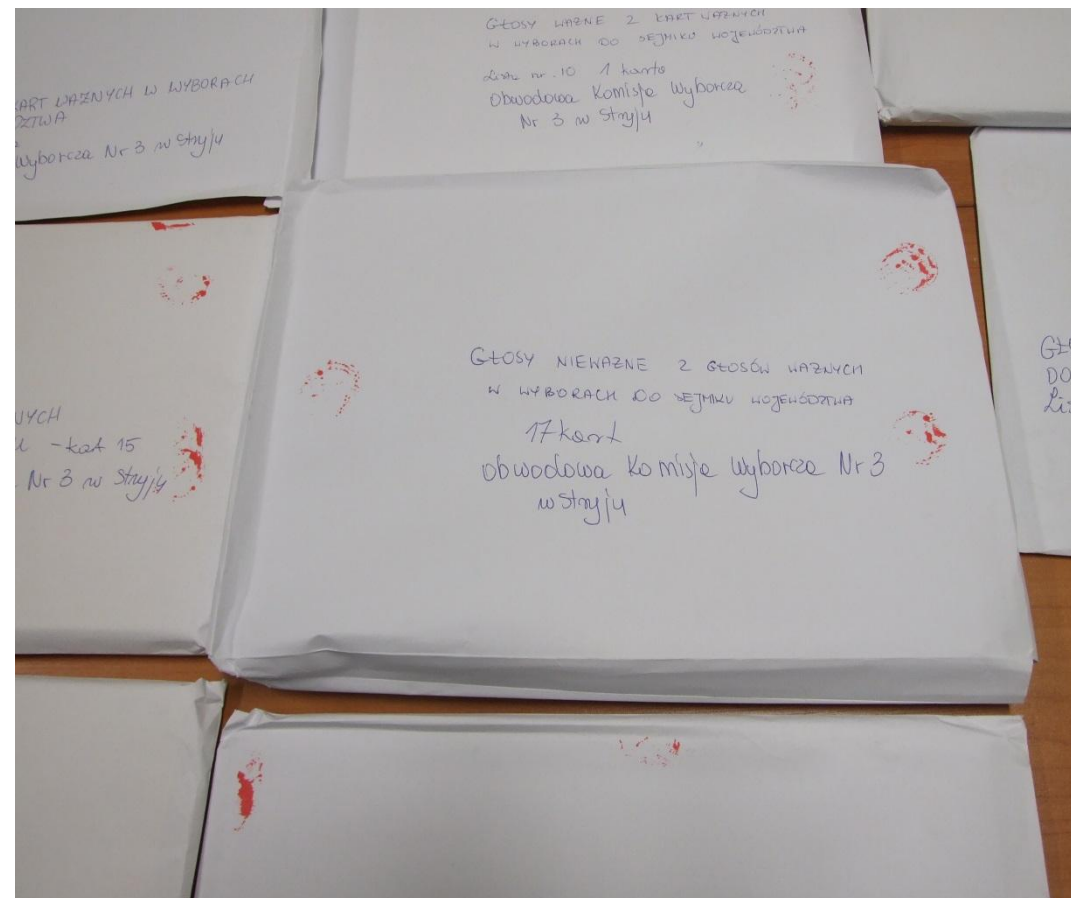
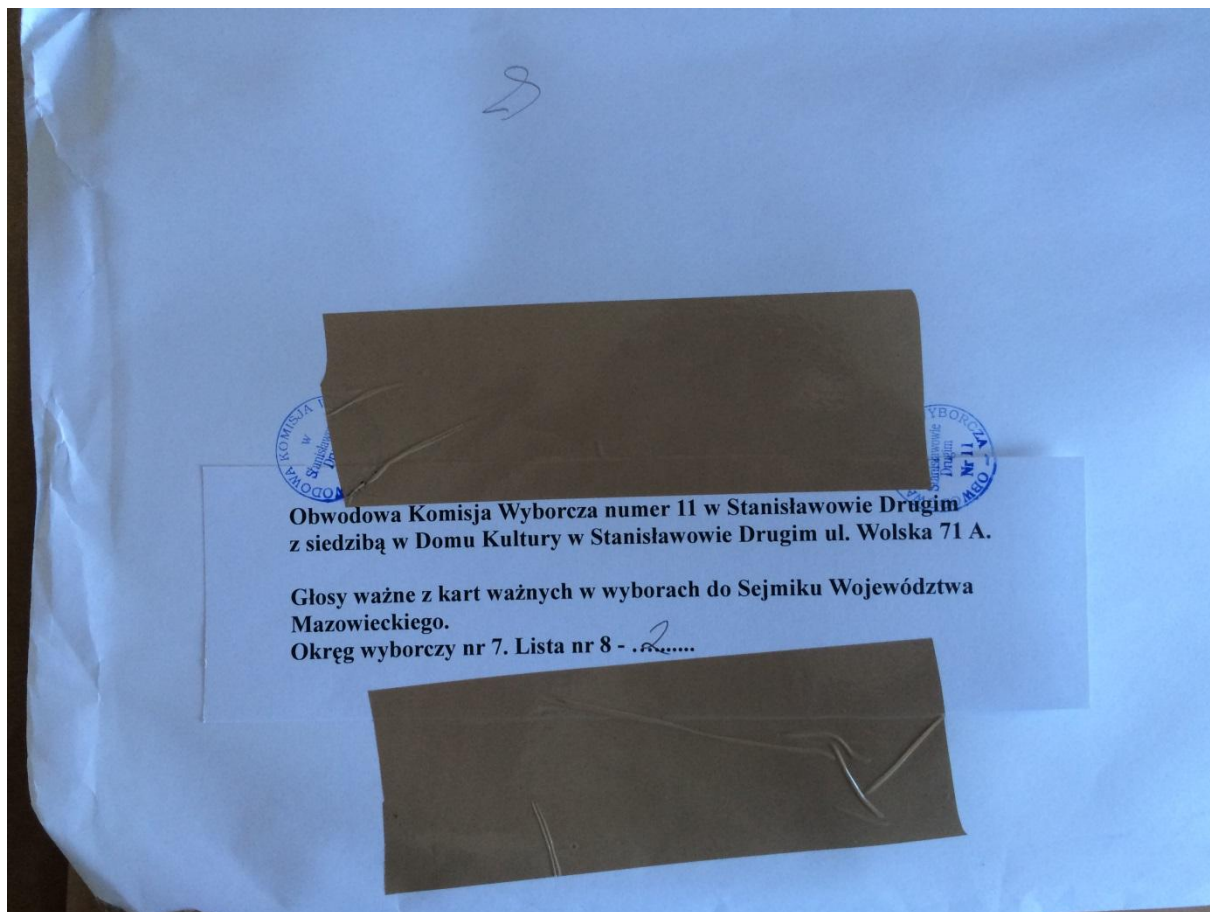

Pakiety z kartami do głosowania

Pakiety z kartami do głosowania

Zabezpieczenie materiałów

Inne materiały

komisja informację... zyszyty (z lewej strony) b...
propozycja dotyczy szczególnie tych bud...
Komisji w budynku...
nie strona po c...

Lista nr 11

1. 3 głosy	1. 39 głosów
2. 1 głos	2. 79 głosów
3. 1 głos	3. 4 głosy
4. 2 głosy	4. 2 głosy
5. 0 głosów	5. 0 głosów
6. 1 głos	6. 2 głosy
7. 0 głosów	7. 4 głosy
8. 0 głosów	8. 1 głos
9. 1 głos	9. 5 głosów
10. 1 głos	10. 7 głosów
11. 0 głosów	11. 0 głosów
12. 10 głosów	12. 10 głosów

10 qf

153 qf

komisja informację... zyszyty (z lewej strony) b...
propozycja dotyczy szczególnie tych bud...
Komisji w budynku...
nie strona po c...

Lista nr 1

1. 0	2. 0	3. 0
4. 0	5. 0	6. 0
7. 0	8. 0	9. 0
10. 0	11. 0	12. 0

34

7

97

Lista nr 2

1. 0	2. 0	3. 0
4. 0	5. 0	6. 0
7. 0	8. 0	9. 0
10. 0	11. 0	12. 0

7

4

29

Lista nr 3

1. 49	2. 3	3. 3
4. 3	5. 2	6. 1
7. 1	8. 1	9. 1
10. 1	11. 6	12. 3

97

Lista nr 4

1. 87	2. 9	3. 1
4. 23	5. 37	6. 10
7. 4	8. 6	9. 4
10. 4	11. 5	12. 4

193

Lista nr 5

1. 1	2. 1	3. 1
4. 1	5. 1	6. 1
7. 1	8. 1	9. 1
10. 1	11. 1	12. 1

4

Lista nr 6

1. 14	2. 7	3. 0
4. 0	5. 0	6. 2
7. 2	8. 1	9. 1
10. 1	11. 1	12. 1

29

Lista nr 7

1. 10	2. 7	3. 2
4. 0	5. 2	6. 2
7. 2	8. 2	9. 2
10. 2	11. 2	12. 2

21

Niewerżone 74

Razem werżone 576

Głosy nieważne

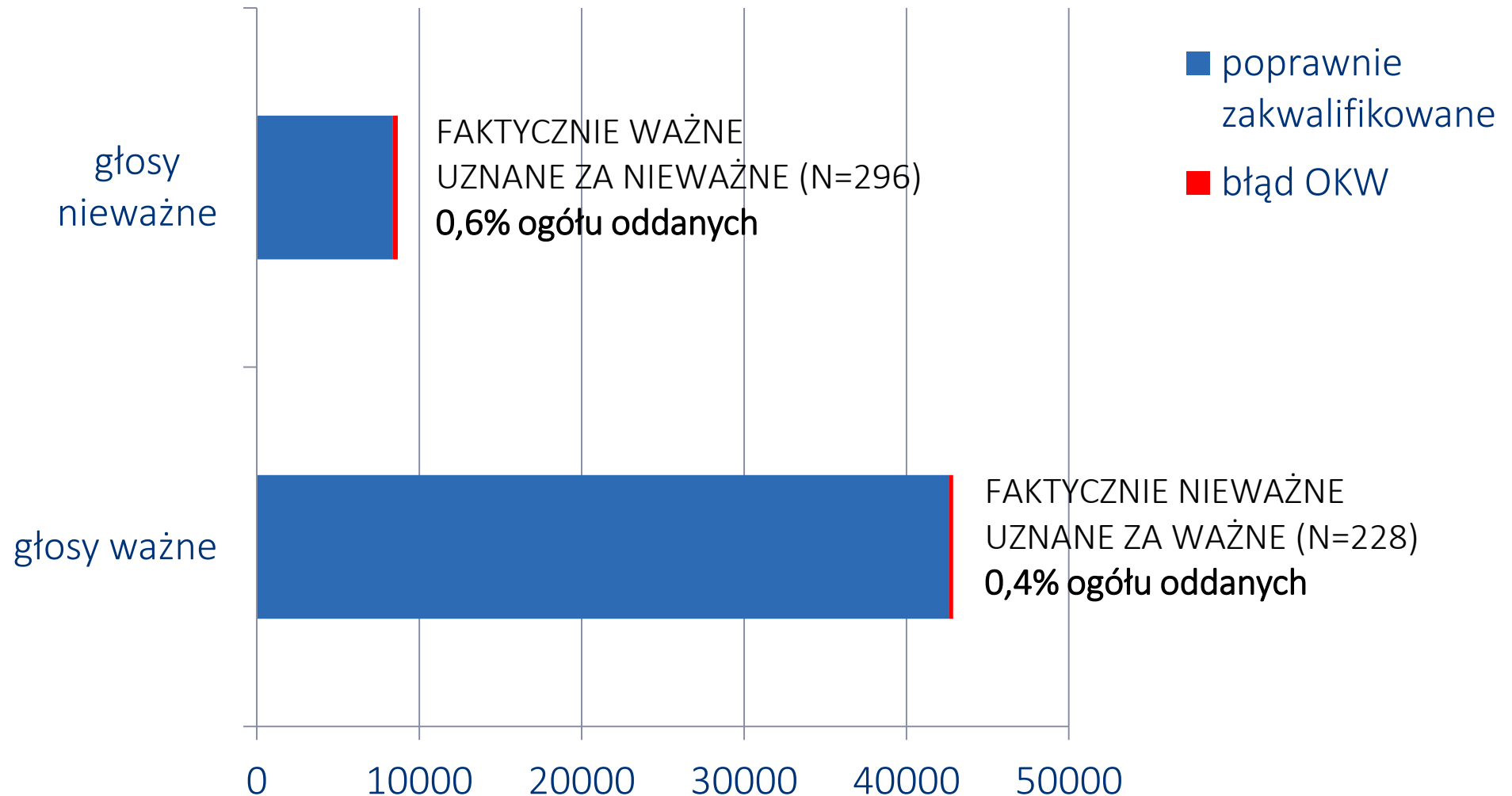

Wzrost % nieważnych głosów w 2014 r.

Błędy w stwierdzeniu ważności głosu

Błędy w stwierdzeniu ważności głosu

Uznawanie głosów nieważnych z wieloma znakami X za głosy ważne oddane na jedną z list może odkształcać wynik wyborów w skali kraju o mniej niż 1%.

Powody nieważności głosów

Głosy puste

Okręg wyborczy nr 7
do wyboru Sejmiku Województwa Mazowieckiego

KART

w wyborach do Sejmiku Województwa Mazowieckiego

K

KAND

01. ☐ ISZKOWSKI Krzysztof Stefan

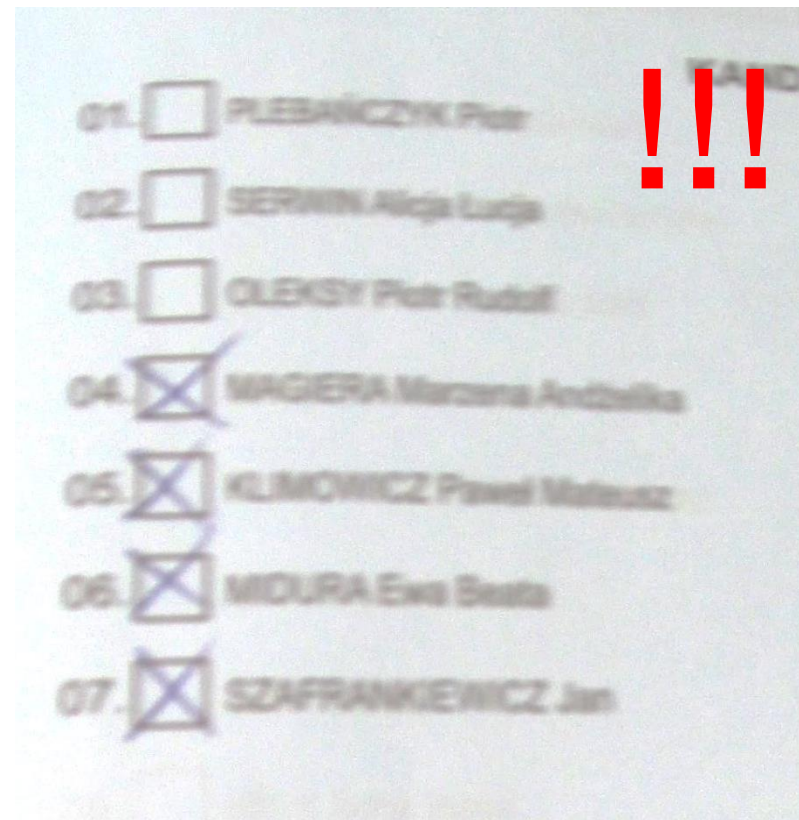
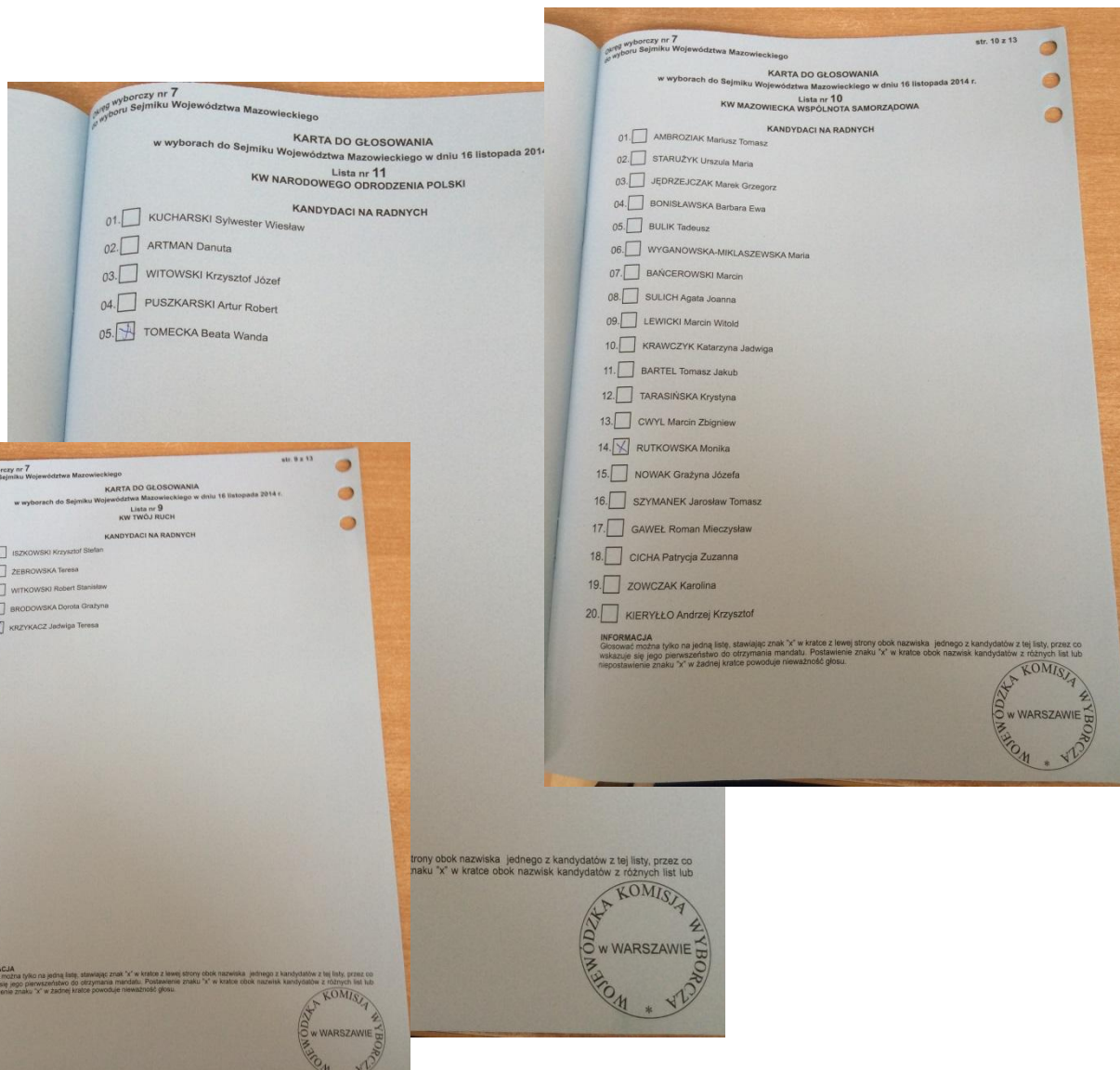
02. ☐ ŻEBROWSKA Teresa

03. ☐ WITKOWSKI Robert Stanisław

04. ☐ BRODOWSKA Dorota Grażyna

05. ☐ KRZYKACZ Jadwiga Teresa

Wiele znaków X

Wiele znaków innych niż X, przekreślenia kratek

Okręg wyborczy nr 7
do wyboru Sejmiku Województwa Mazowieckiego

str. 1 z 13

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 16 listopada 2014 r.

Lista nr 1
KOMITET WYBORCZY PSL

KANDYDACI NA RADNYCH

01. ☒ ŻELAZOWSKA Bożena Jadwiga
02. ☒ KOWALSKA Maria
03. ☒ STALIŃSKA Dorota Janina
04. ☒ FOGLER Piotr Stanisław
05. ☒ RUDZKA Lidia
06. ☒ RATYŃSKI Andrzej
07. ☒ RYBICKI Radosław
08. ☒ MISIAK Jerzy
09. ☒ JAGODZIŃSKI Sylwester
10. ☐ CHMIELEWSKA Barbara Teresa
11. ☐ KOPEĆ Andrzej

KOMITET WYBORCZY PSL
KANDYDACI NA RADNYCH

01. ☐ SORYS Stanisław Andrzej
02. ☐ BRACH Grzegorz
03. ☐ SADY Kazimierz
04. ☐ PAJĄK Jan Andrzej
05. ☐ KWAŚNIAK Adam
06. ☐ WĘGRZYN Łukasz Michał
07. ☐ GAWLE Maria Halina
08. ☐ SZUSTER Urszula
09. ☐ DUDA Grzegorz
10. ☐ BŁASZCZYK Adriana Katarzyna
11. ☐ JAREK Zofia Teresa
12. ☐ NOWAK Józef Władysław
13. ☐ MIROSLAWSKI Zbigniew
14. ☐ RZAŚA-JANAS Beata Barbara

Znak inny niż X – jasna intencja wyborcy

Okręg wyborczy nr 9
do wyboru Rady m.st. Warszawy

str. 1 z 13

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Rady m.st. Warszawy w dniu 16 listopada 2014 r.

LISTA NR 2
KW DEMOKRACJA BEZPOŚREDNIA
KANDYDACI NA RADNYCH

01. ☐ JĘDRASIAK Jan Andrzej

02. ☐ KOPACZ Kamila Dominika

03. ☐ GRUDZIEN Artur Mariusz

04. ☐ WOJTKOWSKI Mateusz

05. ☐ MALINOWSKA Irena Teresa

06. ☐ KRAWCZYKIEWICZ Maria Lidia

07. ☒ STĘPIEŃ Piotr

Dopiski na kartach do głosowania

11. ☐ JAREK Zofia Teresa

12. ☐ NOWAK Józef Władysław

13. ☐ MIROSŁAWSKI Zbigniew

14. ☐ RZAŚA-JANAS Beata Barbara

15. ☒ MÓJ WKASNY KANDYDAT

okręg wyborczy nr 7
o wyboru Sejmiku Województwa Mazowieckiego

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 16 listopada

Lista nr 4
KW PLATFORMA OBYWATELSKA RP

KANDYDACI NA RADNYCH

01. ☒ ~~RAKOWSKI Ludwik Jerzy~~ KRAL JUCIAK

02. ☐ CZEKALSKI Paweł Piotr

03. ☐ KOCZOROWSKA Jolanta Maria

04. ☐ KOMOROWSKI Maurycy Wojciech

05. ☐ BIDWELL-PORĘBSKA Krystyna Joanna

Dopiski na kartach do głosowania

Okręg wyborczy nr 1
do wyboru Sejmiku Województwa Mazowieckiego

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 16 listopada 2014 r.
Lista nr 6
KKW SLD LEWICA RAZEM

KANDYDACI NA RADNYCH

- 01. ☐ PIEKARSKA Katarzyna Maria
- 02. ☐ SZAMAŁEK Krzysztof
- 03. ☐ WIŚNIEWSKA Elżbieta Magdalena
- 04. ☐ NAUMAN Maciej Jakub
- 05. ☐ WRONOWSKA Kamila Daria
- 06. ☐ TROPACZYŃSKI Bogdan Józef
- 07. ☐ TABACZYŃSKI Maciej Andrzej
- 08. ☐ LEDZION Marek Krzysztof
- 09. ☐ GDAK Teresa Maria
- 10. ☐ WIŚNIEWSKA Genowefa

*P2 PR
KOMUNY ZEBAYB*

INFORMACJA
Głosować można tylko na jedną listę, stawiając znak "x" w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje się jego pierwszeństwo do otrzymania mandatu. Postawienie znaku "x" w kratce obok nazwisk kandydatów z różnych list lub postawienie znaku "x" w żadnej kratce powoduje nieważność głosu.

KOMISJA WYBORCZA
WOJEWÓDZKA
w WARSZAWIE

KANDYDACI NA RADNYCH

- 01. ☒ BRYCZKOWSKI Piotr Zbigniew
- 02. ☐ LEWANDOWSKA Iwona Anna
- 03. ☐ SZULŻYK Bartosz Kamil
- 04. ☐ SMALSKA Adrianna Teresa
- 05. ☐ SZUMCZYK Sebastian
- 06. ☐ KUSTOSZ Angelika Maria
- 07. ☐ FILIPCZUK Iwona Jadwiga

*Polskie Państwo jest państwem, które ogranicza obywateli,
oraz ich wolności obywatelskie. Blitycy z wszystkich
stron to jedno i to samo gówno i
dlatego zaprosuję sobie na łono których un
buz nie widziatem Niech żyje Polskie
Państwo Prawa*

Dopiski na kartach do głosowania

KANDYDACI NA RADNYCH

01. ☐ MUSIAŁ Wiesław Stanisław
02. ☐ MARCIŃSKA Małgorzata Maria
03. ☐ PASZKOT Marzena Iwona
04. ☐ DZIEDZIC Stanisław
05. ☐ BADOCHA Andrzej
06. ☒ SŁOTA Jan Bronisław
07. ☒ MAZIAK Waldemar Alojzy
08. ☐ PAPAŁA Maciej
09. ☐ RUSINEK Jan
10. ☐ WĘGRZYŃSKA Elżbieta Helena
11. ☐ KOZIOL Michał Jan
12. ☐ TRETKO Małgorzata Janina
13. ☐ STRUTYŃSKI Łukasz Andrzej
14. ☐ DEREŃ Jolanta Irena
15. ☐ KOZAK Szymon Jan
16. ☐ ZAJĄCZKOWSKA Jolanta Czesława

*WAŻNY
2A
lis*

syłka dobre

01. ☐ DOMARADZKA Sylwia Dominika
02. ☐ MAŁYSZEK Paulina Danuta
03. ☒ PŁAWSKI Mateusz *← wybrałem tego*
04. ☐ TOBOREK Jakub
05. ☐ KRZYSZCZAK Patrycja Agnieszka
06. ☐ ŻUKOWSKI Maciej Jakub

Dopiski na kartach do głosowania

Wybory Prezydenta m.st. Warszawy str. 1 z 1

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach Prezydenta m.st. Warszawy w dniu 16 listopada 2014 r.
Kandydaci na Prezydenta m.st. Warszawy

01. ☐ **DZIERŻAWSKI Mariusz Andrzej**
zgłoszony przez KWW WARSZAWA DLA RODZINY

02. ☐ **ERBEL Joanna Agnieszka**
zgłoszona przez KW PARTIA ZIELONI

03. ☐ **GORAYSKI Andrzej Józef**
zgłoszony przez KW DEMOKRACJA BEZPOŚREDNIA

04. ☐ **GRONKIEWICZ-WALTZ Hanna Beata**
zgłoszona przez KW PLATFORMA OBYWATELSKA RP *Grankiewicz Grondziej zgłosz*

05. ☐ **GUZIAŁ Piotr Andrzej**
zgłoszony przez KW WARSZAWSKA WSPÓLNOTA SAMORZĄDOWA

06. ☐ **NOSAL-IKONOWICZ Agata Alina**
zgłoszona przez KWW SPRAWIEDLIWOŚCI SPOŁECZNEJ - P. IKONOWICZ

07. ☐ **ROZENEK Andrzej Tadeusz**
zgłoszony przez KWW ANDRZEJA ROZENKA

08. ☐ **SASIN Jacek Robert**
zgłoszony przez KW PRAWO I SPRAWIEDLIWOŚĆ

09. ☐ **WIERZBICKI Sebastian**
zgłoszony przez KKW SLD LEWICA RAZEM

10. ☒ **WIPLER Przemysław Janusz**
zgłoszony przez KW NOWA PRAWICA — JANUSZA KORWIN - MIKKE

11. ☐ **WRZESIŃSKI Zbigniew Antoni**
zgłoszony przez KWW WSPÓLNOTA PATRIOTYZM SOLIDARNOŚĆ

*oddanem głos na m10, która ima ~~z~~ zainicjowana opyja
sioindary = podrobieniu głosm.*

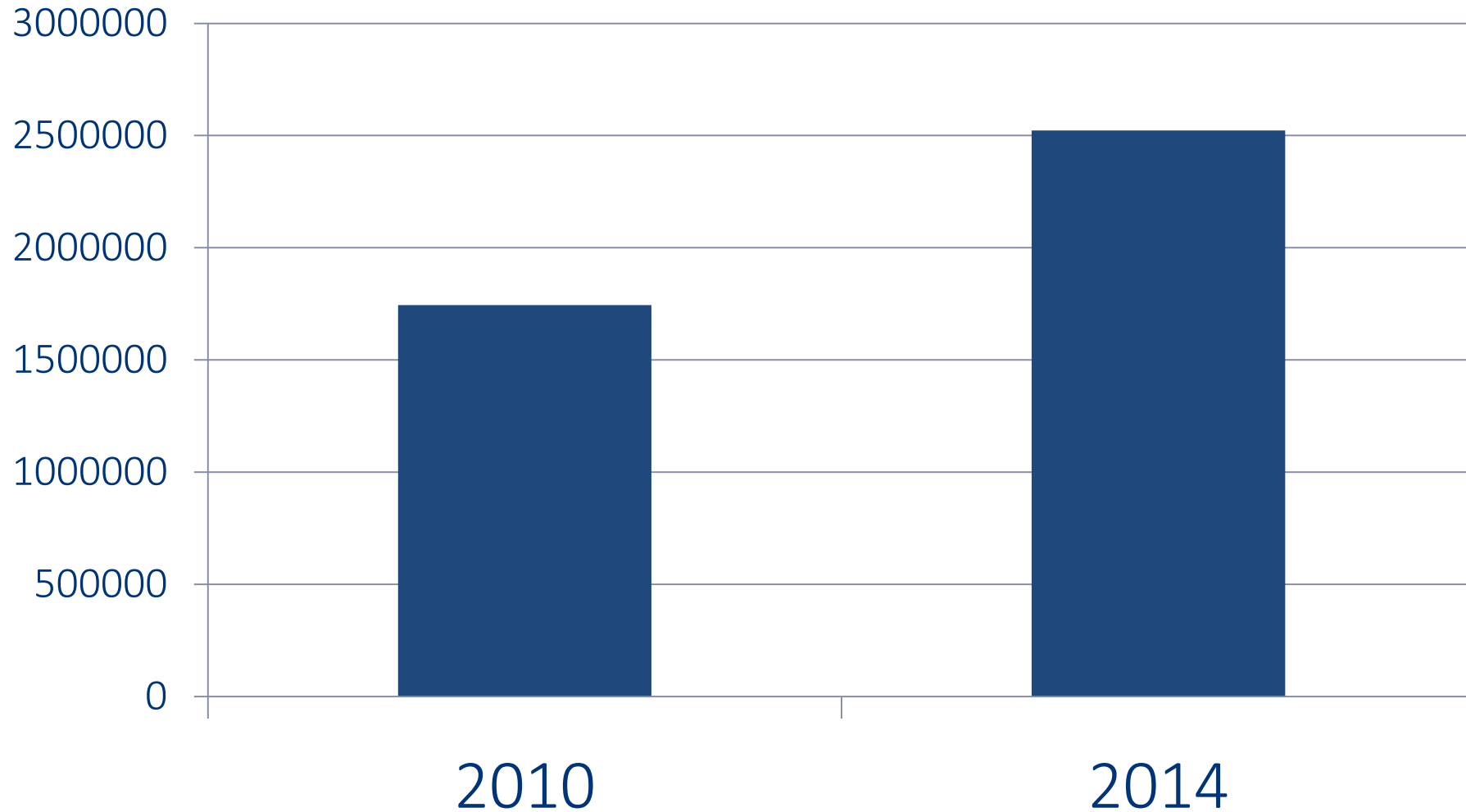
INFORMACJA
Głosować można na jednego kandydata, stawiając znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska kandydata, na którego wyborca głosuje.
Postawienie znaku „x” w więcej niż 1 kratce lub niepostawienie znaku „x” w żadnej kratce powoduje nieważność głosu.

*oddanem głos na m10, która ima ~~z~~ zainicjowana opyja
sioindary = podrobieniu głosm.*

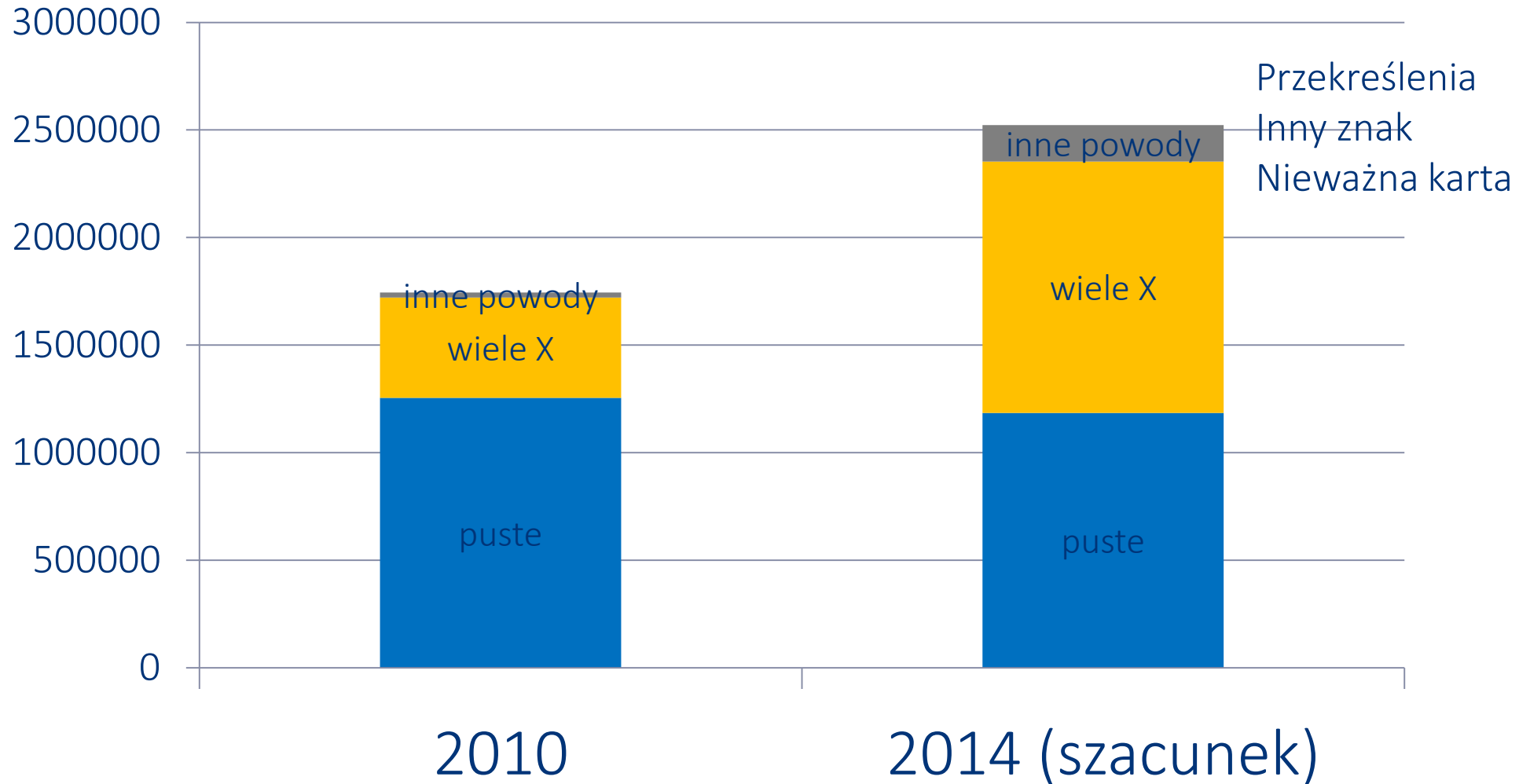

Powody nieważności głosów

Powody nieważności głosów

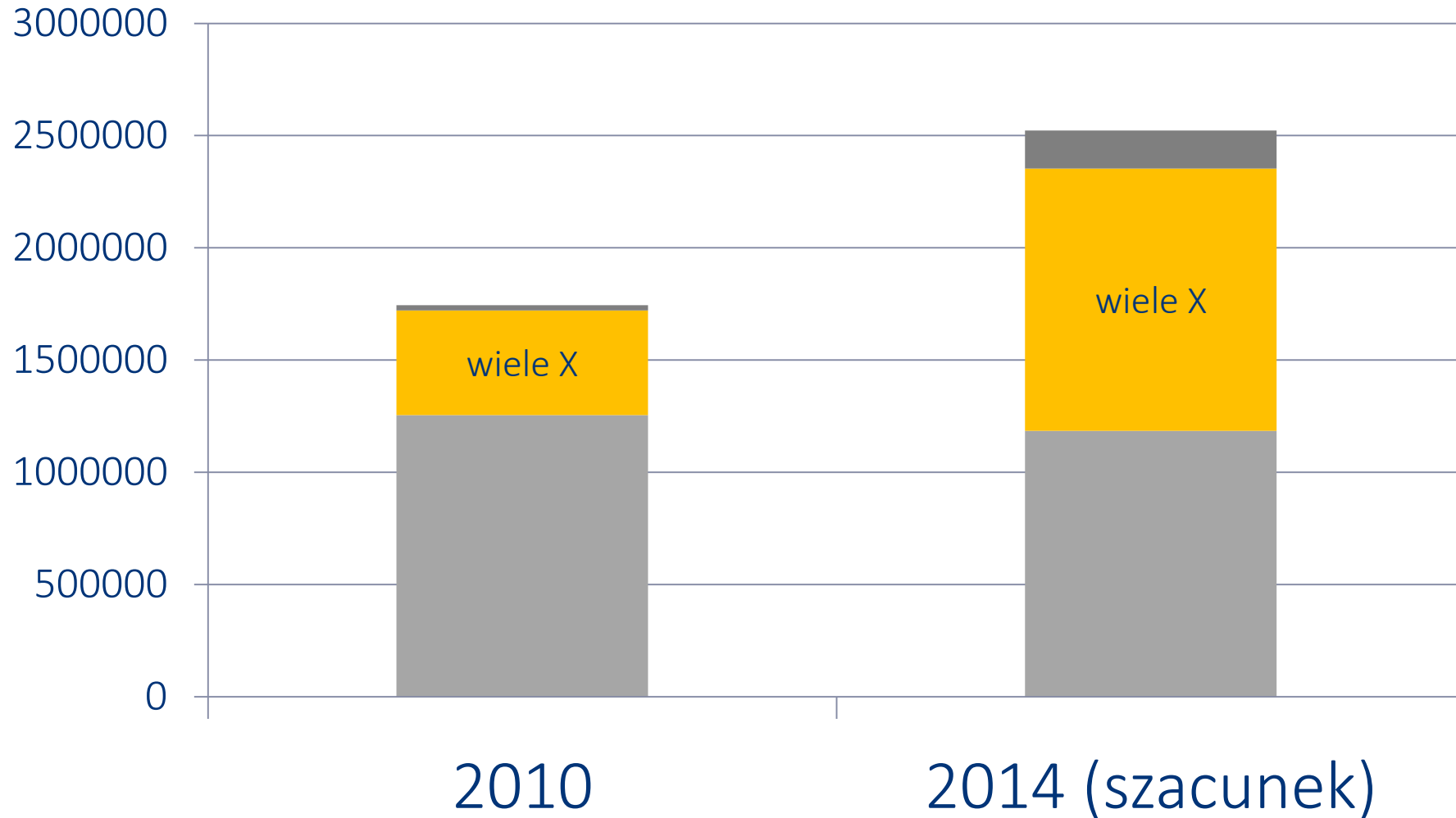

Wzorce głosów wielokrzyżkowych

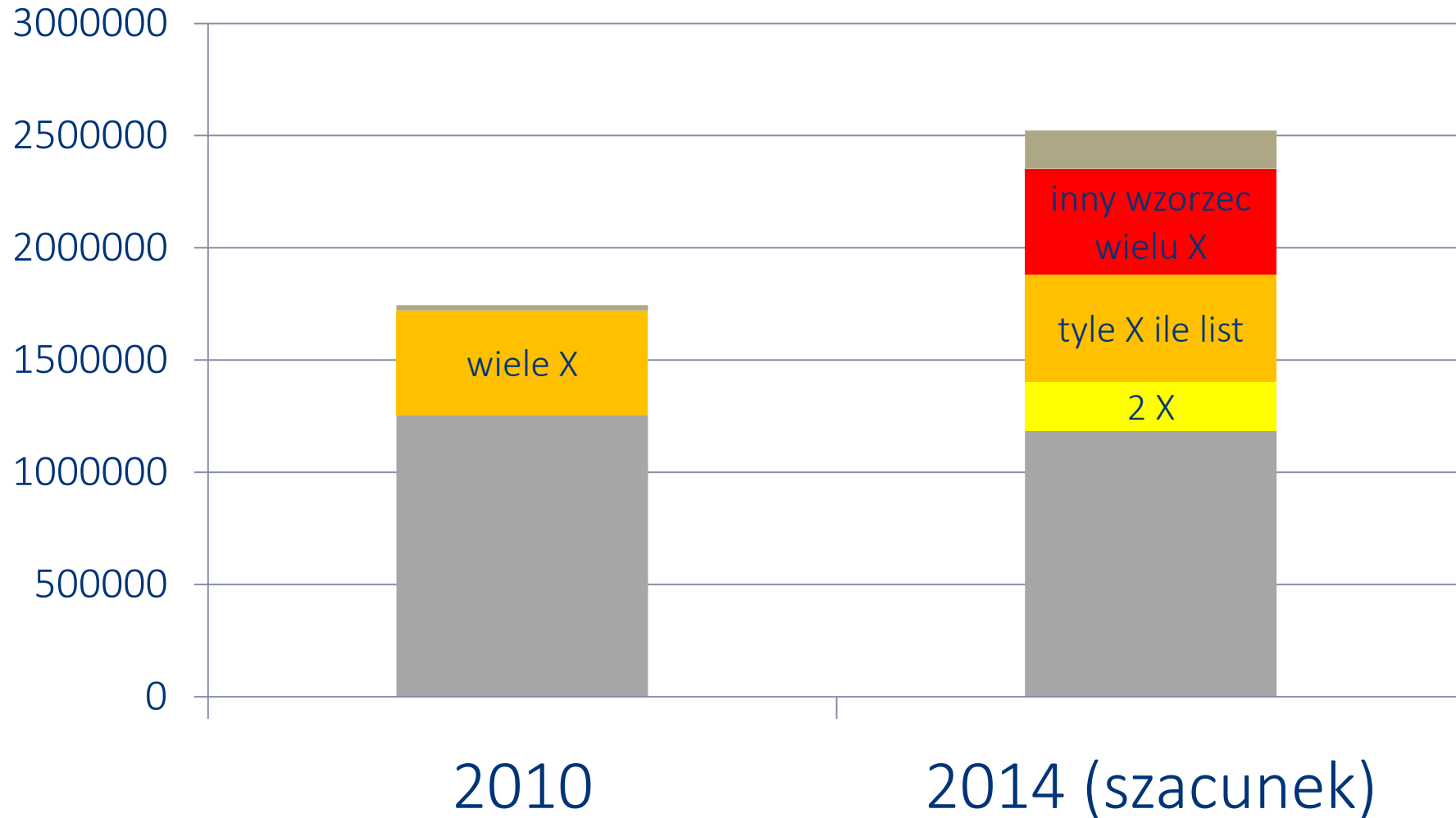

Powody nieważności głosów

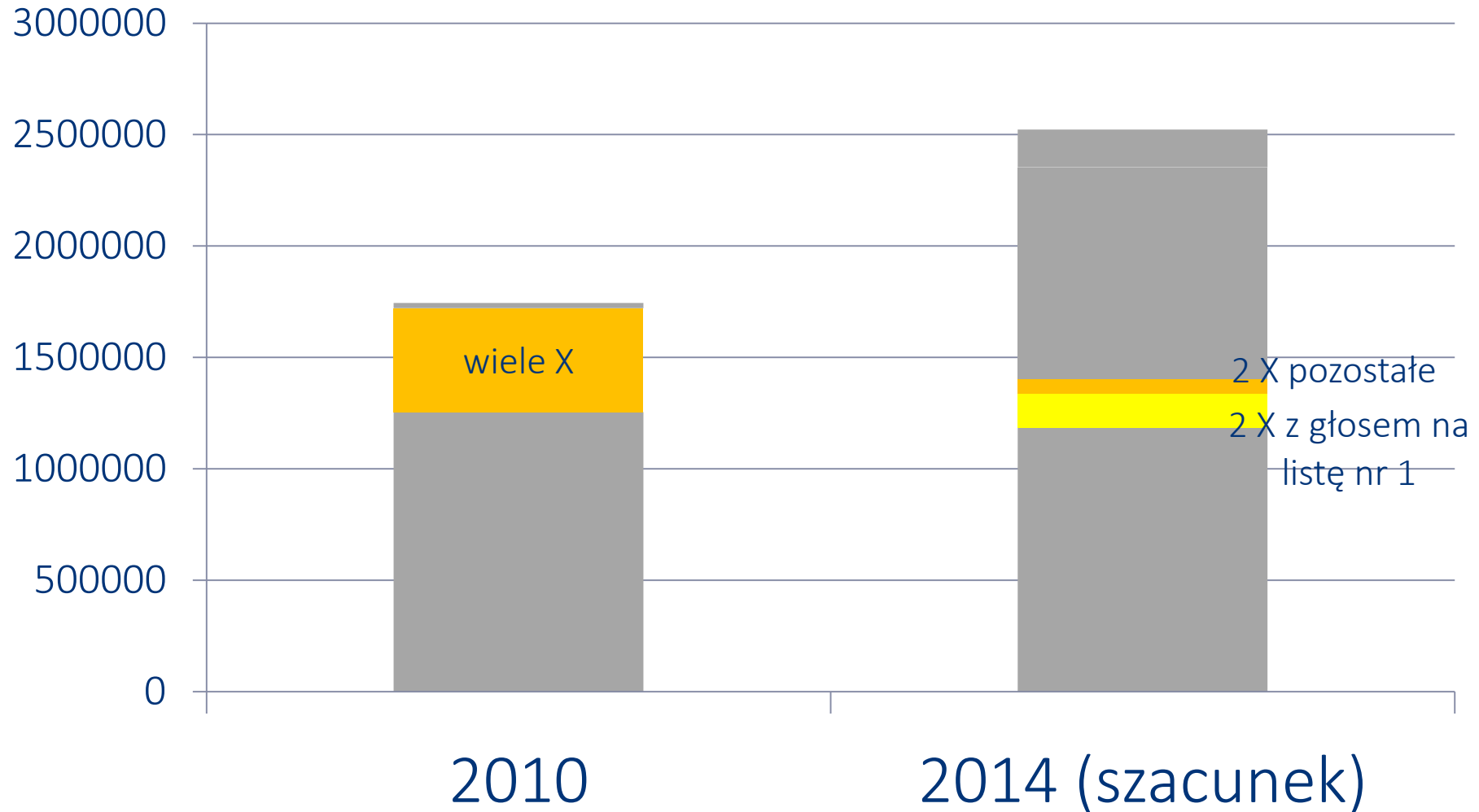

Powody nieważności głosów

Powody nieważności głosów

Wzorce głosów „wielokrzyżkowych”

Wśród głosów z dokładnie 2 znakami X
większość zawiera głos oddany na listę z pierwszej strony
brozury

Drugi głos był najczęściej oddawany na listę nr 2,
listę nr 3 lub listę nr 4

Podsumowanie

Podsumowanie

- Wzrost odsetka głosów nieważnych pomiędzy 2010 a 2014 r. jest związany z kilkakrotnym wzrostem liczby głosów „wielokrzyżykowych”
- W 2014 r. nie przybyło głosów pustych
- Dominującym wzorcem głosów „wielokrzyżykowych” było stawianie krzyżyka na każdej liście kandydatów
- Uznawanie głosów nieważnych za ważne oddane na listę z pierwszej strony miało marginalne znaczenie
- „Efekt książeczki” działał bardziej na wyborców niż na komisje wyborcze

Czego właściwie chcieli wyborcy?

- O intencjach trudno wnioskować z kart wyborczych
- Broszura może działać na wyborców nieobeznanych z techniką głosowania – ważna klarowna instrukcja i podobna technika głosowania we wszystkich wyborach
- Karta zbroszuirowana może działać na wyborców głosujących „przypadkowo”, nie mających jasnych preferencji:
 - Wybierają dowolnego kandydata na pierwszej stronie
 - Stawiają po jednym krzyżyku na każdej stronie

Podsumowanie

- Wiele komisji nie pakuje właściwie materiałów z wyborów
- W niektórych gminach materiały nie są właściwie przechowywane i zabezpieczone, zdarzają się materiały niekompletne

Rekomendacje – pierwsze propozycje

- Przemyśleć i zreformować samorządowy system wyborczy, a przynajmniej – projekt kart do głosowania
- Wspomóc OKW oraz urzędy gmin w dochowaniu standardów przygotowania i zabezpieczenia materiałów z wyborów (szkolenia, etykiety, plomby)
- Wprowadzić instytucję audytu wyborczego (w tym: kontrola kart z losowo lub celowo wybranych OKW)

Co dalej?

- Raport z badania w I kwartale 2016 r.
- Możliwość dostępu do zarchiwizowanych materiałów
- Dalsza archiwizacja materiałów z zabezpieczonych obwodów